

NIKOLA GRUBIŠIĆ

STUDENTSKA KONFERENCIJA
U NOVOM SADU

(*Filozofija i conditio humana*, Šesta studentska filozofska konferencija *SUMMA STUDIORUM PHILOSOPHIAE*, Filozofski fakultet u Novom Sadu, 1. i 2. 7. 2023)

Odsek za filozofiju Filozofskog fakulteta u Novom Sadu, šestu godinu zaredom bio je organizator međunarodne studentske konferencije *SUMMA STUDIORUM PHILOSOPHIAE*. Tema ovogodišnje konferencije bila je „Filozofija i *conditio humana*“ a datumi održavanja konferencije bili su 1.7 i 2.7.2023. Kao i prethodnih godina, studenti osnovnih i master studija svoja izlaganja predstavljali su u vremenskom roku od 15 minuta. Konferencija je bila međunarodnog karaktera budući da su pored učesnika iz Srbije učestvovali studenti sa univerziteta iz Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Makedonije i Crne Gore. Bilo je i online uključivanja učesnika koji fizički nisu mogli biti prisutni. Posebno raduje činjenica sve većeg odziva. Gотово trideset učesnika na konferenciji svedoči ozbiljnosti iste.

Skup je otvorila doc. dr. Nevena Jevtić koja je naglasila da

„*Summa Studiorum Philosophiae*“ postaje jedna od značajnijih i ozbiljnijih filozofskih konferencija u regionu. Jevtić je takođe naglasila da je za svaku pohvalu hrabrost mladih i perspektivnih studenata i poževela je dobrodošlicu svim izlagačima i svim prisutnima na konferenciji. Konferenciju je plenarnim izlaganjem otvorila Adriana Dondo sa temom „Banalnost zla i vanredno stanje – Hana Arendt i Đorđo Agamben“. „Banalnost zla“ kao pojam, naglašava Dondo, Hana Arendt obrađuje u delu *Ajzman u Jerusalimu*. Taj pojam biće interesantan i mnogo godina kasnije i postaće jednim od ključnih pojmova filozofije politike. Ono što Dondo posebno obrazlaže jeste kako se ispoljavaju ti drugi vidovi zla i zašto se banalno zlo ispostavlja kao nedovoljno da se objasni holokaust, koliko je uopšte moguće objasniti jedno takvo iskustvo.

Prvu sesiju, otvorila je Andrea Protić (Novi Sad) sa temom „Slobodno vreme u digitalnoj kulturi“. Protić nastoji da istraži slobodno vreme kroz učenje Hane Arent. Ona analizira način na koji se slobodno vreme praktikuje i da li je u konačnom ono uopšte moguće.

Drugo po redu izlaganje održao je Hristijan Pavlovski (Skoplje) sa temom „The problem With Human Adaptations Towards AI“. Autor naglašava da je ogromna vremenska distanca od vremena kada je Hana Arent pisala, više od 60 godina je prošlo od nastanka dela *The Human Condition*. Za to vreme, bilo je mnogo velikih koraka u napretku tehnologije. On analizira Arent u odnosu prema savremenima.

Desanka Nedović-Erden (Novi Sad) sa temom „Od *Conditio Humana* do *Conditionatum Humano* (Od ljudskog stanja do uslovljene/ uslovljavane ljudskosti)“. Nedović-Erden naglašava odnos Hane Arent prema modernosti, vremenski period unutar kog je evidentno otuđenje i eksploatacija prirode. Prirodni procesi se repliciraju i zamenjuju veštačkim procesima zbog razvoja tehnologije.

Poslednje izlaganje u prvoj sesiji održao je Toma Gruica (Grac) na temu: „Utjelovljenje i autentičnost“. U prezentaciji izlagač smešta koncepte Franciska Va-

lerasa o utelovljenju spoznaje i *autopoiesis*-u, kao i Hajdegerovu egzistencijalnu analizu *Dasein*-a.

Drugu sesiju otvorila je Milana Simin (Novi Sad) sa temom „Egomimikrija jednodimenzionalnog subjekta“. Simin obrazlaže nedostatnost *conditio humana* u savremenosti. Samodovoljnost ili nedovoljnost ostaje u aporiji.

Sledeće izlaganje održao je Nikola Ristevski (Skoplje) na temu “Trud kao centar ljudskog stanja / Labour as Centre of the Human Condition”. Glavni fokus je stavljen na *conditio humana* kao nešto što definiše čoveka i ukazuje na njegov položaj u društvu. Ristevski dijalektiku i dijalektički metod stavlja u centar izlaganja.

Treće po redu izlaganje u drugoj sesiji održali su Amila Purić (Sarajevo) i Filip Marko Srdić (Zagreb) sa temom „Konstrukcija suvremenog selfa“. Jedna od ključnih tačaka koje definišu ljudsko stanje (*conditio humana*) prema autorima je pojam sebstva, njegove konstrukcije, rekonstrukcije i dekonstrukcije.

Drugu sesiju zatvorila je Bojana Šolaja (Nikšić), sa temom „*Conditio humana* i pitanje izbavljenja: Rembo vs. Adorno“. Autorka analizira dve vizije izbavljenja koje se nameću kod Hane Arent. Izbavljenje čoveka s

jedne strane, a sa druge izbavljenije od čoveka.

Treću sesiju otvorio je Nenad Ranković (Valjevo) sa temom „Slobodno vreme kao eksploatacija produkata industrije zabave.“ Ranković naglašava da motivaciju za ovo izlaganje pronalazi u studiji pod nazivom *Nova kritička teorija: filozofija zabave*. Ova studija predstavlja nastavak kritike industrije kulture i medija koju su sredinom prošlog veka započeli predstavnici frankfurtske filozofske škole – Adorno i Horkhajmer.

Poslednje izlaganje za subotu imala je Maria Sara Frejzer (Maria Sara Fraser, Beograd) sa temom „Erotizam i sloboda kod čoveka današnjice.“ Frejzer analizira pojmove erosa i slobode i njihov odnos. Naglašava da današnje društvo odlikuju kako fenomen erotizacije, tako i različiti emancipatorski pokreti, a ova dva pojma se naizgled spajaju u seksualnoj revoluciji.

Drugi dan konferencije otvorio je David Menčik (Bačka Palanka) plenarnim izlaganjem na temu „Život u samonametnutom mentalnom zatvoru. Kjerkegor i osećanje nostalgije“. Menčik počinje izlaganje analizom ključnih momenata u Kjerkegorovim delima *Ili-ili* i *Ponavljanje*. Bavi se jednim od ključnih pojmova,

a to je pojam „nostalgije“, sa različitih stanovišta istražuje ovaj pojam i analizira njegove pozitivne i negativne aspekte. Jedno od ključnih pitanja jeste „mentalno samozarobljavanje“.

Prvu sesiju otvara Vuk Trnavac (Novi Sad) sa temom „*Sensus communis*: zajedničko čulo, zdrav razum ili pak doživljaj zajedništva? Od Erazma, preko Dekarta i Vika do Rozencvajga, Gadamera i Arentove *Conditio humana*“. Hana Arent u svojoj knjizi iz 1958. *Conditio humana*, odnosno *Vita activa* ili *Iz aktivnog života* navodi da počeci moderne filozofije istorije nemaju veze ni sa judaizmom ni sa hrišćanstvom, nego sa uvidima Đanbatiste Viko iz *De nostri temporis studiorum ratione* (O suštini i putu duhovnog obrazovanja). Trnavac se drži te tvrdnje, o manjkavosti dekartovski shvaćenog *le bon sens (sensus communis)* tj. doživljaja zajedništva, kako Trnavac smatra da je ispravno prevesti ovaj termin, a ne kao zajedničko čulo/osećaj ili zdrav razum kako se to najčešće čini.

Sledeća na redu bila je Katarina Grković (Novi Sad) sa temom „Problem ljudskog u ljudskom stanju“, Grković nastoji da ispita neke od fundamentalnih koncepata Hane Arent kroz neke od ideja savremenih filozofa. Pojam slo-

bode pokazuje se kao moguć jedino u sferi političkog delanja, koje Arent karakteriše kao jednu od specifično ljudskih mogućnosti.

Sledeće izlaganje imala je Ljubica Pokupec (Skoplje) na temu „Utjecaj razvoja suvremenih algoritama na umjetničko djelo kroz prizmu filozofije Hane Arent“. Ono čime se Pokupec bavi je odnos između tehnologije, rada i umetnosti i njegova relevantnost u suvremenim tehnološkim inovacijama algoritamskih produkcija umetničkih dela, gledano kroz filozofske ideje Hane Arent. Hanino mišljenje o umetnosti javlja se u njenom kapitalnom delu *Conditio humana* gde objašnjava umetnička dela kao trajnu materijalizaciju misli koja gradi čovekov svet.

Naredno izlaganje imala je Ana Daria Bokan (Zagreb) sa temom „Pojam sveučilišta u suvremenom društvu: Hannah Arendt i Kriza obrazovanja“. Bokan počinje izlaganje odnosom Arent i institucija. Arent je verovala da su fakulteti bitne institucije za očuvanje intelektualne slobode i stvaranje prostora za kritičko mišljenje i dijalog.

Poslednje izlaganje u sesiji imala je Mina Pavlović (Beograd) sa temom „Upotreba javnog i privatnog uma u Kantovoj političkoj filozofiji“. Pavlović razlikuje pri-

vatnu i javnu upotrebu uma kod Kanta. Javna upotreba je ona koja mora biti slobodna jer jedino ona može dovesti do prosvetćenosti ljudi. Privatna upotreba može biti ograničena bez ometanja napretka prosvetćivanja.

Drugu sesiju otvorio je Dušan Lončar (Novi Sad) sa temom „*Völkisch* pokret i nacional-socijalizam u razvitku ideje globalizma“. Lončar brani tezu da je tradicionalno shvatanje ideologije uništeno u momentu nastupanja nacional-socijalizma na političku scenu.

Naredno izlaganje imala je Magdalena Mrlješ (Novi Sad) sa temom „Čovek i svet“. Mrlješ tvrdi da je gledište koje se razmatra u radu krajnje paradoksalno. Čovek u svojim mogućnostima da prilagodi svet sebi i svojim potrebama sve više se udaljava i kreira jedno sve lošije ekološko, socijalno i ekonomsko okruženje.

Naredno izlaganje održao je Nikola Jović (Novi Sad) sa temom „*Dead point society* – Hipernormalnost i zaborav totalitarne mase“. Jović naglašava da iako u svakodnevnom govoru totalitarna društva identifikujemo putem njihovih pojavnih, partikularnih oblika represivne vladavine, Hana Arent u svom delu *Izvori totalitarizma*, navodi zaborav i konstantnu promenljivost kao jneke od glavnih odlika takvih režima, pra-

veći jasnu distinkciju između klasa, koje odlikuju interesi, i masa koje tih interesa nemaju.

Iduće izlaganje imala je Anđela Peković (Nikšić) sa temom „Gdje je granica između javne i privatne sfere?“ Peković nastoji bliže objasniti na koji način je Hana Arent u delu *Conditio humana* predočila status javnog i privatnog domena. Peković brani tezu da se u savremenom poimanju odnosa javnog i privatnog, javna sfera preobrazila u svoju suprotnost onda kada su nužnost i privatnost postale kolektivna briga.

Drugu sesiju zaključio je Filip Škifić (Split) sa temom „Strategije jezične manipulacije u ideološkom diskursu i pozicija modernog potrošača u ideologiji zavoda“. Jezička manipulacija spoznajnog subjekta vrši se ponajviše putem brisanja, simplifikacije ili razdvajanjem oblika na više jedinica. Glavni cilj ideološke manipulacije jeste afirmisanje njenih stavova i osnaživanje njene moći u društvu.

Poslednju sesiju otvorio je Mladen Matić (Novi Sad) sa temom „Kontinuirana diskontinuiranost vrednosti – ontološka pozicionalnost novca“. Matić će nastojati da, kroz genealogiju novca, prikaže jedno svojevrsno stanje čoveka. Tvrdi da analizom kontinuiteta razvoja samog novca

možemo da vidimo ljudski odnos prema stvarnosti uopšte.

Naredno izlaganje imao je Josip Majsec (Zagreb) sa temom „Je li čovjek izgubio ono političko?“ Majsec podseća na to da Hana Arent definiše smisao slobode kao smisao politike. Politika je tu da očuva slobodu i život u najširem smislu. Arent slobodu čoveka vidi u njegovom delovanju, konkretno aktivnom delovanju koje stvara, uzima inicijativu. Ključno pitanje koje izlagač postavlja tiče se toga: „Da li je čovek ostao bez ključnog momenta koji bi ga držao kao političko biće?“

Poslednje izlaganje imao je Tvrtko Balić (Zagreb) sa temom „Georges Sorel i njegov radikalno drugačiji *conditio humana*“. Balić polazi od toga da bi Sorel kao primer aktivnog života istakao nasilje, a kontemplativnog mitove. Već tu se Arendt ne bi složila. Pogotovo nakon Drugog svetskog rata bila je posvećena protivljenju totalitarizmu i onome što je smatrala njegovim zločinima. Na nasilje je gledala kao na nešto što u aktivnom životu treba izbeći, a na kontemplativni život kao na nešto prosvetljujuće, svakako ne mitsko.

Zaključnu reč na konferenciji imala je doc. dr Nevena Jevtić. Ona je pohvalila raznolikost tema prikazanih na konferenciji i po-

zvala izlagače da svoja izlaganja pretoče u formu naučnog rada koji će nakon postupka recenzije biti objavljen u posebnom zborni-

ku namenjenom za objavljivanje izlaganja sa konferencije *Summa studiorum philosophiae*.